

INTERNATIONALE STUDENTENMOBILITEIT

Unaniem goedgekeurd op de AV van 14 december 2007

1. HET HUIDIGE PLAATJE	2
1.1. DE MOGELIJKHEDEN	2
1.1.1. Studeren in het buitenland	2
1.1.2. Jeugdprogramma's	2
1.1.3. Ontwikkelingssamenwerking	3
1.2. DE CIJFERS	3
2. DE MEERWAARDE VAN MOBILITEIT	3
2.1. PERSOONLIJKE MEERWAARDE	3
2.2. MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE	3
2.3. EEN RECHT VOOR ELKE STUDENT	3
2.4. NOBELE DOELSTELLINGEN?	4
3. BUREAUCRATIE PROBLEMEN	5
3.1. VISA MISERIE	5
3.2. ONE-STOP-SHOP ADMINISTRATIE	5
3.3. ERKENNINGSPROBLEMEN	5
3.3.1. Lisbon Recognition Convention	5
3.3.2. ECTS	6
3.3.3. Resultaten	6
3.3.4. EVC/EVK	6
3.3.5. Kwalificatieraamwerken	7
3.3.6. De Europass Mobiliteit	7
3.4. AGENTSCHAPPEN	7
4. TAAL	8
4.1. VERENGELSING	8
4.2. TAALOPLEIDING	8
4.3. ANDERSTALIG ONDERWIJS	9
5. PEDAGOGISCHE ASPECTEN	9
6. INTEGRATIE UITWISSELINGSSTUDENTEN	9
7. KERKTOREN MENTALITEIT	10
7.1. INTERNATIONALISERINGSCULTUUR	10
7.2. STUDENT ALS ZELFSTANDIG INDIVIDU	10
8. GELD	10
9. BESLUIT	11

Internationalisering en studentenmobiliteit zijn een *hot issue*. De meerwaarde van internationale ervaringen lijkt in het hoger onderwijs algemeen erkend. Er zijn tal van programma's opgezet om de studentenmobiliteit te verhogen. Ondanks vele inspanningen de voorbije jaren, blijft het aantal studenten dat kiest voor een internationale ervaring vrij laag. Daarover is evenmin discussie. Als oorzaak voor de lage cijfers van uitgaande mobiliteit wordt er wel eens geklaagd over de *onder de kerktoren mentaliteit* van studenten. Een oplossing die soms geopperd wordt is het verplichten van een internationale uitwisseling. Een vaak gehoorde oplossing voor de lage inkomende mobiliteit is dan weer het versoepelen van de taalregeling en het opvoeren van het aantal Engelstalige masteropleidingen.

VVS houdt niet van zulke simplistische analyses en oplossingen. Daarom werkte VVS een standpunt uit dat de problemen analyseert en duurzame oplossingen voorstelt die de studentenmobiliteit moeten doen toenemen. We kaderen dit in het doelstelling van onze organisatie. VVS streeft naar democratisering van het onderwijs. Iedereen, ongeacht zijn/haar socio-economische of socio-culturele afkomst moet de mogelijkheid hebben om het onderwijs van zijn/haar keuze te volgen. Bovendien legt VVS steeds de nadruk op de kwaliteit van het aangeboden onderwijs.

1. HET HUIDIGE PLAATJE

1.1. DE MOGELIJKHEDEN

Er bestaan vele vormen van internationale studentenmobiliteit. Studenten kunnen studeren of stage lopen in het buitenland. Ze kunnen ook aan projecten werken in het buitenland, al dan niet in het kader van ontwikkelingssamenwerking. Internationale mobiliteit kan verlopen via een mobiliteitsprogramma, maar je kan ook op je eentje naar het buitenland trekken. Het is onmogelijk om een volledig beeld te geven gezien de grote versnippering van initiatieven. We lijsten echter enkele belangrijke mogelijkheden op.

1.1.1. Studeren in het buitenland

Het meest gekende programma voor studentenmobiliteit in het hoger onderwijs is het Erasmusprogramma. Dit is een programma van de Europese Unie (EU) dat de studentenmobiliteit wil bevorderen in Europa. Het maakt deel uit van het nieuwe **Lifelong Learning Programme** (LLP) van de EU, een programma dat loopt van 2007 tot 2013. Dit nieuwe programma omvat alle bestaande initiatieven van de Europese Commissie (EC) omtrent onderwijs en vorming. Het heeft een budget van ongeveer 7 miljard euro. Het LLP omvat vier subprogramma's: **Comenius** (voor scholen), **Erasmus** (voor hoger onderwijs), **Leonardo da Vinci** (voor beroepsopleidingen) and **Grundtvig** (voor volwassenonderwijs). Er werden ambitieuze doelstellingen vooropgesteld voor alle subprogramma's. Voor Erasmus is de doelstelling om tegen 2012 drie miljoen individuele deelnemers te hebben, onder het huidige programma en zijn voorgangers.

Alle deelnemende landen hebben een eigen agentschap dat de programma's nationaal in de praktijk omzet. België heeft drie nationale agentschappen, één per regio. In Vlaanderen werd er samen met het LLP het nieuwe internationaliseringagentschap Epos VZW gelanceerd. Het agentschap werd eind 2006 opgericht door het Departement Onderwijs en Vorming, VDAB en Syntra Vlaanderen. Epos is ook verantwoordelijk voor Erasmus Belgica, dat uitwisselingen over de taalgrens regelt.

Een ander mobiliteitsprogramma van de EC is **Erasmus Mundus**. Het initiatief kadert binnen een poging om het hoger onderwijs in Europa aantrekkelijker te maken voor buitenlandse studenten, zoals bepaald in de Bologna Verklaring en de Lissabondoelstelling. Momenteel gaat het merendeel van de niet-Europese studenten naar de Verenigde Staten om te studeren. Het programma voorziet onder andere ruime beurzen maar slechts voor een beperkt aantal studenten.

Daarnaast zijn er vaak nog bilaterale akkoorden en enkele private fondsen waar je een aanvraag voor een beurs kan doen. Er zijn ook meerdere programma's die gericht zijn op het leren van talen.

Uiteraard kan je ook steeds op je eentje naar het buitenland trekken voor een stage of studie. Deze studenten worden ook free movers genoemd.

1.1.2. Jeugdprogramma's

Een ander belangrijk internationaliseringsagentschap is **Jint VZW**. Dit werd opgericht in 1989 door de Vlaamse regering, in overleg met de Vlaamse jeugdorganisaties en kreeg de opdracht om de internationale mobiliteit en samenwerking van jongeren en jeugdorganisaties te stimuleren en te ondersteunen. Jint is het agentschap van Extra Time en Youth in Action. Het subsidieprogramma 'Extra-Time' van de Vlaamse overheid geeft alle jongeren tussen 16 en 26 jaar de kans om een heel eigen "inleefproject" in het buitenland op touw te zetten. Youth in Action is een programma van de Europese Commissie voor onder andere groepsuitwisselingen en internationaal vrijwilligerswerk. Verder probeert Jint jongeren wegwijs te maken in alle bestaande mogelijkheden en ondersteunt ze hen bij hun aanvraag.

1.1.3. Ontwikkelingssamenwerking

Ook in het kader van ontwikkelingsamenwerking kan je naar het buitenland. Het gaat dan voornamelijk om stages en inleefreizen. Universiteitsstudenten kunnen dit via VLIR UOS, Universitaire Ontwikkelingssamenwerking van de Vlaamse Interuniversitaire Raad. Verder kan je bij verschillende NGO's terecht. Zij kunnen geld aanvragen bij Jint.

1.2. DE CIJFERS

In de jaren '90 nam het aantal studenten dat op Erasmus ging, gestaag toe. Ondanks deze stijging bleven de cijfers echter bedroevend laag. De laatste jaren **stagneren** de cijfers zelf. Slechts een kleine minderheid van de studenten trekt voor een tijdje naar het buitenland. In het academiejaar 2006-2007 trokken 2939 studenten op Erasmus¹. Dit is slechts 1.7% van de totale studentenpopulatie. Erasmus is dan nog het meest populaire mobiliteitsprogramma. De andere programma's bereiken ook slechts een klein aantal gebruikers.

Bovendien blijken bepaalde doelgroepen nog minder deel te nemen aan internationale uitwisselingen. Uit een onderzoek naar de socio-economische achtergrond van Erasmusstudenten², blijkt dat er meer vrouwen dan mannen deelnemen aan Erasmus. Studenten met kinderen nemen amper deel. Maar ook de socio-economische achtergrond bepaald de kansen van een student om op Erasmus te gaan, wat leidt tot ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen. Erasmusstudenten hebben doorgaans ouders met een gemiddeld of hoger dan gemiddeld inkomen en hun ouders zijn doorgaans hoger geschoold. De oorzaak van die ondervertegenwoordiging is niet enkel financieel maar ook socio-economisch.

Een belangrijke vaststelling is dat 2/3 van de Erasmusstudenten een opleiding van vier of vijf jaar volgt. Studenten in professionele bacheloropleiding hebben sowieso al een kortere opleiding. Vaak hebben ze in hun laatste jaar ook veel stage, wat internationale uitwisseling bemoeilijkt. In Vlaanderen trekken hogeschoolstudenten minder op Erasmus. In het academiejaar 2004-2005 trokken 1481 hogeschoolstudenten op Erasmus en 1247 universiteitsstudenten³.

2. DE MEERWAARDE VAN MOBILITEIT

2.1. PERSOONLIJKE MEERWAARDE

Een internationale ervaring is altijd een verrijking. Het is een levensles om nooit te vergeten. Je kan je horizon verbreden, nieuwe mensen leren kennen, je talen verbeteren en nieuwe culturen ontdekken. Je leert zaken bekijken vanuit een nieuw perspectief. Je wordt geconfronteerd met andere invalshoeken en visies. Je leert vanzelfsprekendheden in vraag stellen. Voor vele studenten komt daar nog iets bij: ze worden zelfstandig. Voor het eerst zijn ze lange tijd ver weg van huis en moeten ze zelf hun boontjes doppen.

Internationale studentenmobiliteit is echter meer dan enkel persoonlijke ontwikkeling. Een ervaring in het buitenland is een troef op de arbeidsmarkt die meer en meer internationaliseert. Ook op academisch vlak is een uitwisseling een meerwaarde. Je komt in contact met een heel nieuwe academische gemeenschap met eigen gewoontes en tradities. Je hebt toegang tot kennis die je niet aan je eigen faculteit/department vindt. Er vindt een uitwisseling van ideeën plaats.

2.2. MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE

Internationale studentenmobiliteit heeft echter niet enkel een persoonlijke meerwaarde. In een globaliserende wereld speelt internationale mobiliteit een belangrijke rol. Studenten leren vaardigheden die hen kunnen helpen in de multiculturele samenleving van vandaag. Maar ook in de kenniseconomie die onze beleidsmakers nastreven zijn interculturele competenties onontbeerlijk.

De academische wereld wint bij internationale contacten van docenten en studenten. Gastdocenten en internationale studenten brengen nieuwe kennis en inzichten mee. Nieuwe perspectieven zijn een verrijking voor wetenschappelijk onderzoek.

2.3. EEN RECHT VOOR ELKE STUDENT

Gezien de grote meerwaarde van mobiliteit, zowel individueel als maatschappelijk, is VVS er van overtuigd dat internationale mobiliteit een recht voor elke student moet zijn. We zitten echter nog ver van dit ideaal af. Momenteel blijft internationale studentenmobiliteit het voorrecht van een kleine groep studenten. Veel studenten doen geen aanvraag omdat ze niet over voldoende financiële middelen beschikken of omdat de bureaucratie hen afschrikt. Vanuit het principe van gelijke kansen voor iedereen, moet mobiliteit een optie zijn voor elke student.

¹ <http://www.epos-vlaanderen.be/files/file/grafiek%20sm8806.xls>

² Survey of the Socio-Economic Background of ERASMUS Students ECOTEC

³ http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/stat_cijfers_onderwijs.htm

Sommige studenten zien hun internationale dromen gefnuikt omdat ze niet door de selectie geraken. Instellingen kunnen slechts op basis van bilaterale akkoorden met andere instellingen studenten uitsuren. Het aantal plaatsen is dus beperkt. Studenten worden meestal geselecteerd op basis van motivatie, talenkennis en studieresultaten. Voor VVS is studentenmobiliteit echter een recht. Zulke selectie strookt niet met dit uitgangspunt. Studentenmobiliteit mag niet enkel weggelegd zijn voor de bollebozen. Ook studenten met tweede zit hebben recht op een buitenlandse ervaring. Ook de invoering van de flexibilisering zorgt hier voor problemen. Wegens het verminderen van het aantal deliberatiemomenten, gebeurt het nu dat studenten met slechts één onvoldoende in hun tweede jaar, niet op Erasmus mogen vertrekken omdat ze niet geslaagd zijn. Dit gaat volledig in tegen de flexibiliseringslogica en het idee dat er meer studenten naar het buitenland zouden moeten. De student kan in zo'n geval gerust vertrekken en later dat ene vak nog inhalen.

VVS verzet zich dus tegen een selectie die gebaseerd is op studieresultaten. Indien er meerdere kandidaten voor één plaats zijn, moet er in samenspraak met de studenten gezocht worden naar alternatieven.

Ook de invoering van het BaMa-systeem zorgt soms voor problemen. Daar waar vroeger studenten vanaf hun licenties op Erasmus konden, wordt dit nu soms beperkt tot de Master. Dit verkleint aanzienlijk de participatiemogelijkheden van studenten. Ook studenten uit professionele Bachelors gaan veel minder op internationale uitwisseling. VVS is ervan overtuigd dat studenten reeds tijdens hun Bachelor voldoende maturiteit hebben om op het op hun eentje te roeien in het buitenland. Om de participatie van studenten aan mobiliteitsprogramma's te verhogen is meer deelname van Bachelorstudenten essentieel.

Een ander werkpunt is de participatie van studenten met een functiebeperking. Voor hen liggen de drempels nog vele hoger. Zij hebben extra informatie nodig om te weten of de instelling waar ze naartoe willen wel toegankelijk is voor hen. Maar ze moeten ook weten of ze er buiten de instelling hun plan zullen kunnen trekken. De beste manier om dit te weten is uitwisseling van ervaring met andere studenten met een functiebeperking. VVS is daarom zeer enthousiast over het DIP-project (Digitaal Informatie Punt) en hoopt dat dit verder zal worden uitgewerkt zodat ook studenten met een functiebeperking gelijke kansen krijgen op een buitenlandse ervaring.

Voor VVS is internationale mobiliteit wel degelijk een recht en geen plicht zoals wel eens door enkele politici werd geopperd. Voor sommige studenten is het omwille van persoonlijke redenen soms echt geen optie om naar het buitenland te gaan. Een verplichting van op Erasmus te gaan zou eveneens een extra drempel tot het hoger onderwijs kunnen vormen en past dus niet in een gelijke kansen verhaal. Hetzelfde gaat op voor assistenten en docenten.

2.4. NOBELE DOELSTELLINGEN ?

Uiteraard is het positief dat er veel geld in uitwisselingsprogramma's gestoken wordt. VVS stelt zich echter de vraag of de intenties hierachter altijd even nobel zijn. De Europese Commissie kadert het Levenslang Leren Programma bijvoorbeeld volledig in de **Lissabondoelstelling**. Dit is een ambitieuze strategie om van de Europese Unie 'de meest competitieve en dynamische kenniseconomie van de wereld te maken die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang'. VVS bestrijdt de eenzijdig instrumentele (economische) visie op onderwijs van de Lissabonstrategie. Dit geldt ook voor studentenmobiliteit. De economische meerwaarde van mobiliteit mag de andere aspecten niet verdringen.

Verder kadert Europa haar mobiliteitsprogramma's in het creëren van een Europese identiteit. Hierdoor dreigt studentenmobiliteit in Europa te eindigen aan de grenzen van het continent. VVS zou graag meer **mondiale mobiliteitsprogramma's** zien. Bovendien moet mobiliteit in het kader van ontwikkelingssamenwerking meer gestimuleerd worden. Er moet meer geld voorzien worden voor deze programma's, er moet meer promotie voor gemaakt worden en een gecoördineerde aanpak is nodig.

VVS stelt zich ook heel wat vragen bij het Erasmus Mundus programma. Hier loert namelijk het risico op **braindrain**. Erasmus Mundus is namelijk niet gericht op uitwisseling, maar op het aantrekken van de knapste koppen via een beperkt aantal zeer lucratieve beurzen. Door het gebrek aan wederzijdse uitwisseling, dat wel aanwezig is in het uitwisselingsprogramma Erasmus, kan het niet gezien worden als bevordering van evenwichtige mobiliteit. Hoewel de EU zegt geen braindrain te organiseren, blijkt dit niet steeds uit het beleid. Europa mag geen ambigu beleid voeren: aan de ene kant wil men de meest competitieve kenniseconomie ter wereld worden (Lissabondoelstellingen), anderzijds moeten studenten in theorie terugkeren naar hun eigen land na het voltooiën van hun opleiding. Enige coherentie in het beleid zou geen overbodige luxe zijn.

VVS erkent de meerwaarde dat het volgen van onderwijs aan een Europese instelling kan bieden voor studenten uit armere landen. Er moet echter gestreefd worden naar een evenredige terugvloeiing van kennis naar deze landen. Onderwijs kan ook een vorm van ontwikkelingssamenwerking zijn⁴. VVS steunt enkel mobiliteitsprogramma's die open staan voor allen en die aandacht hebben voor de volledige meerwaarde van mobiliteit. Voor VVS is Erasmus Mundus een gemiste kans. Het geld dat hieraan gegeven wordt kan beter besteed worden aan mobiliteitsprogramma's die **open staan voor iedereen**.

VVS ziet in VLIR UOS dan weer een buitenbeetje omdat het zich richt op ontwikkelingssamenwerking. Dit is een mooie aanvulling op de rest van het aanbod. De laatste tijd doet echter het idee de ronde om binnen VLIR UOS te werken aan

⁴ Zie ook de VVS-standpunten Erasmus Mundus en braindrain:
http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2006-2007/brain%20drain%20standpunt.pdf
http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/ouder/2004_05_13_Erasmus_Mundus.pdf

een project 'Study in Flanders'. Dit project moet informatie geven over de studiemogelijkheden voor buitenlandse studenten in Vlaanderen. Er komt een website met informatie over Vlaanderen, leven, studeren, werken en wonen in Vlaanderen, en over financieringsmogelijkheden en onderzoeksinstellingen. Uiteraard is VVS niet gekant tegen het aanbieden van informatie aan buitenlandse studenten. VVS verwacht wel dat de aandacht niet van ontwikkelings-samenwerking wordt afgeleid en er een zoektocht naar de knappe koppen begonnen wordt. Ervaring in het buitenland leert namelijk dat zulke initiatieven vaak gericht zijn op het creëren van een braindrain.

3. BUREAUCRATIE PROBLEMEN

Wie naar het buitenland wil trekken, moet eerst een papierberg doorworstelen. Uit een recente studie bleek het overwinnen van de bureaucratie zelfs de belangrijkste uitdaging voor wie in het buitenland wil gaan studeren⁵. Dit blijkt een serieuze drempel te zijn voor vele studenten. Voor sommige studenten is deze drempel niet te overwinnen. Bij anderen zet dit toch wel een domper op de internationale vreugde. Er moeten talloze papieren worden ingevuld om je studietraject in orde te krijgen. Maar ook buiten het onderwijsgegeven moet er heel wat administratie worden afgewerkt. Met enkele eenvoudige maatregelen kan de bureaucratie echter sterk beperkt worden.

3.1. VISA MISERIE

Een visum is een sticker dat in je paspoort wordt aangebracht door een Ambassade of Consulaat of aan de grens. Het geeft toelating om gedurende een bepaalde periode in een land te verblijven. Wie als buitenlander lange tijd in België wil verblijven moet dus voor vertrek een visum aanvragen. Inwoners van Schengenlanden kunnen zonder visum reizen naar andere Schengenlanden. Het Schengenakkoord stelt namelijk de onderdanen van de EU-lidstaten in staat binnen de Schengenruimte te reizen zonder aan grenscontroles onderworpen te zijn. Dit geldt echter niet voor alle landen in de Bolognaruimte. Het akkoord voorziet ook in een strengere controle aan de buitengrenzen van de EU.

Aangezien België een Schengenland is, hebben Vlaamse studenten niet zo veel visum problemen. Voor sommige landen is er echter wel nog een visum vereist. Maar vooral voor de inkomende mobiliteit is de visumaanvraag een grote drempel. Het aanvragen van een visum duurt soms zeer lang en vergt veel tijd. Studenten die zelfs niet tijdig bevestiging krijgen dat ze naar het buitenland kunnen, missen door de lange visumaanvraag soms het begin van het academiejaar. Studenten ervaren de visumaanvraag soms als vernederend door de vaak erg persoonlijke of schijnbaar irrelevante vragen die gesteld worden.

Hoewel dit probleem al jarenlang wordt aangekaart, is dit nog steeds een prangend probleem. Op de laatste ministeriële conferentie in het kader van het Bologna beloofde de ministers hier nogmaals werk van te maken. VVS verwacht dan ook dat deze belofte eindelijk wordt waar gemaakt.

3.2. ONE-STOP-SHOP ADMINISTRATIE

Eens aangekomen in je land van bestemming is de bureaucratie nog niet overwonnen en moeten er papieren allerhande in orde gebracht worden. Je moet je laten inschrijven in het vreemdelingenregister en je verblijfsvergunning moet in orde gebracht worden. Studenten die willen werken moeten nog een werkvergunning aanvragen. Ook belastingen vormen vaak een onbegrijpbaar probleem. Je moet hiervoor allerlei instanties aflopen en wachtrijen trotseren.

In Antwerpen lanceerde men in 2005 daarom een studentenloket voor buitenlandse studenten. Daar kunnen ze in één keer terecht voor hun administratieve beslommingen. Hollen van de ene instantie naar de andere wordt zo opgelost. Maatregelen als deze kunnen het leven van een uitwisselingsstudent aanzienlijk vereenvoudigen en kunnen de inkomende mobiliteit verhogen.

3.3. ERKENNINGSPROBLEMEN

Problemen met erkenning van buitenlandse diploma's en vakken die gevolgd zijn in het buitenland blijven één van de belangrijkste struikelblokken. In het kader van het creëren van de Europese Hoger Onderwijs Ruimte werden nochtans al heel wat maatregelen genomen die dit zouden moeten oplossen. Zowel op Vlaams als op Europees niveau werden en worden waardevolle initiatieven genomen. Toch is er nog heel wat ruimte voor verbetering bij de uitwerking ervan. Een correcte toepassing blijft soms uit waardoor studenten hun geleverde inspanningen niet gevalideerd zien.

3.3.1. Lisbon Recognition Convention⁶

De conventie regelt het erkennen van diploma's (qualifications) tussen de verdragspartijen. De verdragspartijen moeten de diploma's die voldoen aan de algemene toelatingsvoorwaarden van het buitenlands hogeronderwijsstelsel erkennen, met het oog op de toegang tot het eigen hoger onderwijs. Enkel wanneer de bevoegde erkenningsinstantie kan aantonen dat er een essentieel verschil bestaat, kan de toegang geweigerd worden. De bewijslast ligt hiervoor bij de

⁵ The Bologna Process: Student Plans and Perceptions, 2006 Report 1, EFMD research report series

⁶ zie ook http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2006-2007/Standpunt%20LRC.pdf

ontvangende verdragspartij. Na het indienen van een dossier moet deze instantie binnen een redelijke termijn van vier maanden een beslissing nemen. Hier mag altijd, binnen een redelijke termijn, beroep tegen aangetekend worden.

De basisprincipes van de Lissabon Recognition Convention (LRC) zijn:

- (1) het beginsel van billijke erkenning
- (2) het beginsel van de duidelijke, openbare en transparante procedures met inbegrip van verzet en hoger beroep
- (3) de bewijslast rust bij de erkennende instellingen
- (4) een eventuele weigering van erkenning gebeurt enkele op grond van een substantieel verschil
- (5) bij onmogelijkheid van volledige erkenning wordt gestreefd naar een zo volledig mogelijke partiële erkenning
- (6) met extra aandacht voor de bijzondere situatie van staatlozen, erkende vluchtelingen en asielzoekers.

VVS ondersteunt deze principes volledig maar meent dat deze in de praktijk nog niet consequent worden toegepast. Instellingen maken nog vaak een moleculaire vergelijking van wat de student elders heeft gevolgd ten opzichte van de vakken en studiepunten waaruit de eigen opleiding is opgebouwd. Ze doen dit vanuit een instellingsprotectionisme of fout begrepen kwaliteitsaanspraken. België ondertekende reeds de LCR, maar het verdrag is nog steeds niet geratificeerd.

Adequate en duidelijke informatie over het hogeronderwijssysteem moet door de nationale informatiecentra geleverd worden (ENIC). De erkenning van buitenlandse kwalificaties gebeurt door NARIC. In Vlaanderen fungeert NARIC ook als ENIC⁷.

3.3.2. ECTS

In het kader van de Bolognahervorming werd het ECTS systeem (European Credit Transfer and Accumulation System) ingevoerd. Dit is een Europees systeem voor de overdracht en de accumulatie van studiebelastingpunten. Dit zou dus de vergelijkbaarheid van studieprogramma's moeten verbeteren en zo de studentenmobiliteit verhogen. De implementatie van ECTS is echter in veel Bolognalanden problematisch. Ook in Vlaanderen is er nog werk aan de winkel om tot een correcte uitvoering te komen. De studiebelasting wordt niet correct gemeten.

3.3.3. Resultaten

Wanneer je op Erasmus gaat worden bij je terugkomst je punten vaak bijgesteld. Daarvoor worden omzettingsschalen gebruikt. Dit zijn vergelijkingslijsten van de puntensystemen van alle landen. Dit leidt vaak tot grote teleurstelling bij studenten, die hun punten plots zien kelderen. Er is veel onduidelijkheid bij studenten over de methode die hiervoor gehanteerd wordt. Soms weten ze niet eens op voorhand dat ze hun punten niet zullen behouden. Dit leidt tot onnodige frustraties en problemen. De punten uit sommige landen worden systematisch omlaag gehaald, waardoor het niet mogelijk is om topscores te behalen in die landen. Daardoor wordt het soms onmogelijk om een graad te behalen als je op Erasmus bent geweest. Dit is een probleem voor studenten die bijvoorbeeld wensen te doctoreren.

De omzetting is echter geen exacte wetenschap. De punten worden vertaald op basis van omzettingstabellen die rekening houden met de lokale beoordelingscriteria, maar ook de ervaring van de Erasmuscoördinator van dienst. Soms gebeurt de omzetting gebaseerd op ideeën als dat 'ze daar minder streng zijn', dat het 'te gemakkelijk was' of dat ze in het buitenland 'studenten er altijd doorlaten, omdat ze je niet kunnen laten bissen'. In zulke gevallen gaat men er foutief van uit dat omzetting naar beneden nodig is om de kwaliteit van de opleiding te behouden.

VVS begrijpt dat de quotering niet in heel Europa op dezelfde manier gebeurt en dat er dus een omzetting van de punten gebeurt. Er worden namelijk verschillende examen- en evaluatiesysteem gebruikt. Deze kan zowel punten verlagen als verhogen. Er dient echter een uniforme en transparante manier te worden gebruikt. Deze moet gelden voor alle studenten. Bovendien moet ze op voorhand duidelijk gecommuniceerd worden. De omzetting kan gebeuren aan de hand van de ECTS-graden. Dit moet willekeur en onduidelijkheid voorkomen.

VVS is voorstander van het werken met decielen bij de omzetting. De resultaten van alle studenten worden verdeeld in decielen, zowel in de uitsturende instelling als in de ontvangende instelling. Een student zal dan een cijfer ontvangen dat in de uitsturende instelling hoort bij het corresponderende deciel. Wie geslaagd is in het buitenland, moet ook zeker geslaagd blijven bij terugkeer.

3.3.4. EVC/EVK

Het erkennen van Eerder Verworven Competenties (EVC) en Kwalificaties (EVK) is ook belangrijk in het kader van studentenmobiliteit. Dit is belangrijk voor *free movers* die los van bestaande programma's een opleiding of een deel ervan in het buitenland volgen. In het kader van het Bolognaproces spraken de onderwijsministers af om systemen van EVC/EVK op te zetten. Ook hier is er nog erg veel werk aan de winkel. Vlaanderen zette wel al een systeem op, maar dit staat nog in de kinderschoenen. Het systeem moet worden bijgestuurd wil het toegankelijk en bruikbaar zijn. VVS pleit voor het oprichten van één centrale instantie voor de erkenning van EVC/EVK. De procedure moet ook beschikbaar zijn aan een democratische prijs⁸.

⁷ NARIC: Network of National Academic Recognition Information Centres / ENIC: European Network of National Information Centres

⁸ Zie ook: (nog in te nemen standpunt)

3.3.5. Kwalificatieraamwerken

In Europees verband worden momenteel twee kwalificatieraamwerken uitgewerkt. Het EHEA-QF is het European Higher Education Area Qualification Framework dat in het kader van Bologna wordt uitgewerkt. Dit kwalificatieraamwerk geeft op supranationaal niveau (binnen de Bologna ruimte) weer waar je diploma kan gesitueerd worden. Er zijn in het EHEA-QF drie niveaus: bachelor, master en doctoraat. Het EQF (European Qualification Framework) van de Europese Commissie omvat alle onderwijsniveaus. Op die manier zou je elk type van studieperiode in het buitenland gemakkelijker kunnen vergelijken en meenemen in je studievoortgang.

Het systeem werkt als volgt: op nationaal niveau wordt een kwalificatieraamwerk uitgewerkt dat overeenkomt met de niveaus van onderwijs die in dat land bestaan. Dit nationaal kwalificatieraamwerk moet een duidelijke band hebben met het Europese EQF (European Qualification Framework). Dit EQF bestaat uit acht niveaus die telkens duidelijk omschreven zijn in kennis, vaardigheden en attitudes (in zijn geheel: competenties). Indien elk nationaal niveau een band heeft met het EQF kan je gemakkelijk via twee stappen vergelijken wat jouw behaalde niveau waard is in een ander land. Indien je bijvoorbeeld een niveau 4 haalde in Schotland, mag je dan meteen overgaan naar een niveau 5 in België? Hiervoor zou je eerst moeten weten met wat het Schotse niveau 4 in het EQF overeenkomt (stel: een niveau 3) en dan kan je dat vertalen naar het Belgische EQF (stel: ook een niveau 3). Je behaalde kwalificatie in Schotland geeft je in België dan toegang tot niveau 4.

De problemen met deze kwalificatieraamwerken zijn echter legio. Ten eerste is er al discussie over het Europese EQF. Dit EQF heeft acht niveaus van kwalificaties, telkens omschreven in kennis, vaardigheden en attitudes. Voor sommigen begint hier al een probleem, wat kan lijken op een taalkundig probleem maar eigenlijk dieper ligt. Er is namelijk discussie tussen Angelsaksische landen en landen die meer gestoeld zijn op de Franse leest over de terminologie: is het nu kennis, vaardigheden en attitudes die één competentie vormen, of is het eigenlijk kennis, vaardigheden en competenties. Deze taalkundige discussies vertragen op verschillende niveaus de ontwikkeling van een coherent en transparant EQF. Want het kan pas werkbaar zijn indien iedereen er hetzelfde onder verstaat.

Ten tweede bestaat er geen Belgisch EQF en de vraag is nog maar of er één zal komen. Omdat onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid is, zal men een Vlaams EQF ontwikkelen (naast een Franstalig en een Duitstalig). De landen mogen zelf kiezen hoeveel niveaus ze in hun nationaal kader inschrijven, als het maar een duidelijke band heeft met het EQF. Mogelijk ontstaan er zo in België drie verschillende kaders, met verschillende niveaus en omschrijvingen. Studenten die over de taalgrens gaan, moeten al de twee stappen nemen om te weten in welk niveau ze aansluiting moeten hebben. Bovendien is voor de Europese Unie België één land, en mogelijk geeft dit problemen bij buitenlandse studenten die hier komen studeren. Daarom is VVS vragende partij voor een Belgisch kwalificatieraamwerk, dat van toepassing is op de drie gemeenschappen, of tenminste drie kwalificatieraamwerken op gemeenschapsniveau die duidelijk, transparant en gelijkaardig zijn.

Ten derde laat de ontwikkeling van het Vlaamse kwalificatieraamwerk op zich wachten. Discussies over sectorale raamwerken, andere systemen in de beroepsopleiding, ... vertragen het werk, terwijl tegelijk al gepraat wordt over 'een niveau 5' (bv. in de discussienota HBO van de minister). Deze voorafnames doen het gevoel ontstaan dat er al een kwalificatiestructuur is, terwijl deze nog niet in detail omschreven is. Voor gaststudenten is dit allerminst duidelijk.

De raamwerken maken het mogelijk om opleiding ten opzichte van elkaar te positioneren. Zo kan je bijvoorbeeld weten welke opleiding je in het buitenland kan volgen als vervolg op een opleiding die je in eigen land volgde. Ze kunnen dus de mobiliteit stimuleren als ze goed worden uitgewerkt. Om de uitwerking te doen slagen is het essentieel dat het werken met leerresultaten (learning outcomes) meer ingang vindt en men evolueert naar een studentgericht leren⁹.

3.3.6. De Europass Mobiliteit

Het nieuwe instrument van de Europese Commissie om mobiliteit te stimuleren is de Europass. Het moet Europese burgers helpen hun kwalificaties en competenties zichtbaar te maken over de grenzen heen. Een onderdeel hiervan is de Europass-Mobiliteit. Dit is een document dat de leerder krijgt om zichtbaar te maken wat hij/zij tijdens een buitenlandse leerervaring gedaan en geleerd heeft. Het wordt uitgereikt door de Vlaamse organisatie die de Europese leerervaring begeleidt. VVS ziet het nut wel in van dit initiatief. VVS verwacht wel dat dit instrument de nadruk legt op de volledige meerwaarde van studentenmobiliteit zoals eerder beschreven en kwalificaties en competenties dus ruim interpreteert.

3.4. AGENTSCHAPPEN

In Vlaanderen zijn er twee internationaliseringsagentschappen: EPOS en Jint. Deze agentschappen zorgen voor de uitvoering van mobiliteitsprogramma's. EPOS VZW is het agentschap van het LLP, een programma voor onderwijs. Jint is het agentschap van Extra Time en Youth in Action, jeugdprogramma's. Beide agentschappen hebben een eigen manier van werken.

EPOS VZW richt zich momenteel vooral tot instellingen. De website, die nog steeds in opbouw is, verschaft weinig relevante informatie voor studenten. Dit is een groot verschil met de website van Jint. Zij richten zich zowel tot organisaties die uitwisseling willen organiseren als tot individuele jongeren die naar het buitenland willen. Ze verschaffen hen met allerlei informatie die van nut kan zijn.

⁹ zie ook: http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/ouder/2005-2006/Europees_kwalificatiekader_eqf.pdf

Beide organisaties spreken duidelijk een andere taal. Jint slaagt er meer in de communicatie af te stemmen op de doelgroep, namelijk de jongere die naar het buitenland wil. Het grote verschil tussen de twee organisaties is dat jongeren ook effectief betrokken worden bij het Jint. In de Algemene Vergadering van Jint zitten jeugdwerkers die zijn aangesteld door de Vlaamse Jeugdraad. De AV van de VZW EPOS bestaat daarentegen uit vertegenwoordigers van Departement Onderwijs en Vorming, Syntra, VDAB en Socius. Van structurele betrokkenheid van leerlingen, studenten en cursisten is geen sprake. Daardoor slaagt EPOS er niet in om de taal van de deelnemers te spreken en mislukt ze in een deel van haar missie. De aangeboden informatie is ontoereikend. Volgens VVS is betrokkenheid van de eindgebruikers van mobiliteitsprogramma's essentieel om het agentschap te doen slagen.

Bovendien lijken beiden agentschappen weinig op elkaar afgestemd. Dit zorgt ervoor dat de informatie verspreid zit. De departementen Onderwijs en Vorming en Jeugd zouden de agentschappen meer op elkaar moeten afstemmen en zorgen voor één centraal informatiepunt waar mensen terecht kunnen voor allerhande informatie. Zo kan dubbelwerk vermeden worden en wordt er een transparanter aanbod gecreëerd.

4. TAAL

4.1. VERENGELING

Er wordt wel eens gesteld dat er meer Engelstalige opleidingen nodig zijn de inkomende mobiliteit te verhogen. Dit zou nodig zijn om internationale studenten aan te trekken. Bovendien is het nodig dat je de Engelstalige vakterminologie onder de knie krijgt. Engelstalig onderwijs zou dus nodig zijn om de kwaliteit te bevorderen.

Anderen stellen dan weer dat Engelstalig onderwijs een extra drempel vormt voor sommige studenten. Er zijn zelfs studenten die goed scoren op zowat alle vakken, maar toch met veel moeite moeilijk slagen voor Engels. Voor hen is lessen volgen in het Engels zeer moeilijk. Anderzijds kan je een cursus in een andere taal vaak niet even diepgaand doorgronden als een cursus in je moedertaal. Bovendien worden de cursussen soms gegeven door docenten die de taal weinig machtig zijn. Ook voor allochtone studenten is Engelstalig onderwijs een extra drempel. Dit geldt eveneens voor studenten die in het secundair minder taalonderwijs kregen.

Een eenvoudig pleidooi voor meer Engelstalige opleidingen om buitenlandse studenten tevreden te stellen is voor VVS duidelijk te kort door de bocht. Er bestaan momenteel al voldoende drempels in ons hoger onderwijs die een democratische toegang en doorstroom belemmeren. Extra drempels creëren is dan ook geen optie. VVS bedankt voor de Nederlandse situatie waar zowat 90% van de Masters in het Engels gedoceerd wordt. Dit is eerder een verschraving dan een verrijking wat internationale studentenmobiliteit betreft. VVS doet enkele voorstellen om de taalbarrière te overwinnen.

4.2. TAALOPLEIDING

VVS is er wel van overtuigd dat talenkennis een meerwaarde is. Studenten moeten dus voldoende taalles krijgen. Het is toch wel opmerkelijk dat sommige opleidingen willen verengelsen terwijl ze er niet in slagen taalonderricht structureel in te bouwen in hun opleiding. VVS ziet meer heil in het doceren van taalvakken in de opleiding dan in het doceren in een andere taal in theoretische vakken. Daarin moet er voldoende aandacht gaan naar het aanleren van de vakterminologie, zodat studenten zich kunnen inwerken in anderstalige literatuur.

De Lissabonstrategie stelt dat iedere leerling bij het afstuderen minstens twee vreemde talen zou moeten kennen. Dit mag echter niet stoppen aan de poorten van het hoger onderwijs. Vaak hebben studenten nu het idee dat hun talenkennis achteruit gaat eens ze instromen in het hoger onderwijs. Het aanbieden van voldoende taalvakken is noodzakelijk om de talenkennis van studenten op peil te houden en te verbeteren.

Ook studenten die in het buitenland gaan studeren moeten de taal van hun land van bestemming kunnen leren voor ze vertrekken. Ook in het land van bestemming moeten uitwisselingsstudenten taalles kunnen volgen. Uiteindelijk is het leren van een vreemde taal vaak één van de redenen waarom mensen naar het buitenland trekken. Zo kunnen ze de lessen beter volgen eens ze aankomen in hun land van bestemming. Bovendien voorkom je zo dat een hele aula studenten les moet krijgen in het Engels omdat er één Erasmusstudent in de aula zit. Om te garanderen dat elke student een taal cursus kan volgen, moeten deze cursussen aan democratische prijzen gevolgd kunnen worden en moet het aanbod voldoende groot zijn.

VVS is zich uiteraard bewust van de kostprijs van het inrichten van meer taalonderwijs. Er zijn echter mogelijkheden om de kosten te drukken. Er is reeds een groot aanbod aan taalonderwijs. De flexibilisering biedt hier mogelijkheden. Studenten die niet in hun eigen instelling terecht kunnen, zouden een taal moeten kunnen leren aan een andere instelling. Zo voorkom je enerzijds een grote meerkost voor de instellingen. Anderzijds wordt zo voorkomen dat studenten enkel taalonderricht in de 'belangrijke talen' kunnen volgen. VVS zou het namelijk jammer vinden moest de internationalisering enkel aandacht hebben voor het Engels. Taaldiversiteit is een verrijking die gekoesterd moet worden.

4.3. ANDERSTALIG ONDERWIJS

Aangezien VVS wel de meerwaarde van meertaligheid in ziet, verzetten we ons niet radicaal tegen anderstalig onderwijs. Er moet een evenwicht gezocht worden tussen het doceren in een andere taal en het Nederlands. Zo kan er studiemateriaal in andere talen worden aangebracht. VVS is ook voorstander van het onderscheid tussen Bachelor en Master dat in de huidige taalwetgeving gemaakt wordt. Indien er voldoende taalonderwijs voorzien wordt in de Bachelor, is er meer ruimte voor anderstalig onderwijs in de Master. Dit anderstalig onderwijs mag zich niet beperken tot de traditionele Europese talen. Er kan ook in niet-Europese talen gedoceerd worden.

Er kan verder gedacht worden aan keuzevakken in een andere taal. Ook hier biedt flexibilisering een uitweg. Bij de keuzevakken kan er zowel een Nederlandstalig als een anderstalig aanbod voorzien worden. Studenten die problemen hebben met andere talen kunnen dan toch de meeste vakken in hun eigen taal afleggen, terwijl andere studenten kunnen kiezen. Dit systeem bestaat reeds in enkele opleidingen en moet voor VVS worden uitgebreid. Ook hier hangt natuurlijk een kostprijs aan vast en ook hier moet samenwerking over de instellingsgrenzen een uitweg bieden.

Het aanbieden van anderstalig onderwijs kan in geen geval zonder een grondige reflectie. Er moet steeds nagedacht worden over de mogelijke drempel die anderstalig onderwijs kan creëren. Bovendien mag de beslissing nooit genomen worden per opleidingsonderdeel. Het taalbeleid moet over gans de opleiding bekeken worden. Een gecoördineerde aanpak is nodig om de kwaliteit van het onderwijs te bewaken. Bovendien moet de taalkennis van de docenten die in een andere taal les willen geven of cursussen uitbrengen getest worden.

In elk geval is het voor VVS een absoluut recht om in het Nederlands geëvalueerd te worden.

5. PEDAGOGISCHE ASPECTEN

Dit is een aspect dat tot nu toe onderbelicht blijft bij internationale uitwisselingen. Deze bieden jammer genoeg niet altijd de pedagogische meerwaarde die ze zouden moeten bieden. Internationale studenten krijgen vaak zeer weinig ondersteuning. Zeker studenten die de taal niet machtig zijn, worden vaak aan hun lot overgelaten. Ze moeten maar wat papers schrijven en krijgen daarbij omzeggens geen begeleiding.

Studenten krijgen vaak ook slecht een beperkt aantal opties bij het samenstellen van hun vakkenpakket. Ze moeten daarbij vakken kiezen die nauw aansluiten bij wat ze in de eigen instelling zouden leren. Zo missen ze echter vaak de opportuniteit om vakken te kiezen die ze aan de eigen instelling niet zouden kunnen volgen. Nog te vaak wordt de samenstelling van het programma zeer moleculair bekeken. Van een cultuur van credit accumulatie is er amper sprake.

Een ander onderbelicht aandachtspunt zijn de verschillen in werkmethodes. Elk land en zelfs elke instelling heeft zo zijn eigen gewoontes. De ene geeft meer aandacht aan kennisreproductie en ex cathedra onderwijs, de andere ziet meer heil in interactieve lesvormen en groepsworkshops. Deze verschillen kunnen soms erg groot zijn en zonder de nodige begeleiding zorgen voor grote problemen. Om werk te maken van een echte internationaliseringscultuur die gericht is op meer uitwisseling, moet er meer onderzoek worden gedaan naar hoe er moet worden omgegaan met deze verschillen.

6. INTEGRATIE UITWISSELINGSSTUDENTEN

Een vaak gehoord probleem is dat uitwisselingsstudenten soms op hun eigen eilandjes leven. Ze gaan weinig naar de lessen, hebben hun eigen feestjes, zitten apart op kot etc. Kortom, ze hebben hun eigen gemeenschap en er is soms weinig interactie met de academische gemeenschap waarin ze zouden moeten terecht komen. Hiermee gaat een belangrijk aspect van internationale studentenmobiliteit verloren.

Een eerste probleem is **huisvesting**. Soms worden er bewust Erasmusgetto's gecreëerd: uitwisselingsstudenten worden allemaal bij elkaar geplaatst. Dit is uiteraard niet bevorderlijk voor de interactie met Vlaamse studenten. VVS begrijpt wel dat internationale studenten naar elkaar toe trekken, maar een bewuste afscheidingspolitiek die soms door huisvestingsdiensten gehanteerd wordt, is echter onbegrijpelijk. Veel kotbazen op de privémarkt zijn dan weer niet erg happig op buitenlandse studenten. Zij hebben meestal slechts voor korte termijn een kot nodig (3-6-9 maand) en kotbazen vrezende de resterende maanden zonder huurder te zitten. De studentenvoorzieningen moeten kameraanbod en -vraag van uitstromende en inkomende uitwisselingsstudenten optimaal proberen te matchen.

Instellingen moeten werk maken van de academische socialisatie van internationale studenten. Ze moeten activiteiten opzetten die de interactie tussen de internationale studenten en Vlaamse studenten bevorderen. Er kunnen ook buddiesystemen worden opgezet. Zo kan de verrijking van internationalisering geoptimaliseerd worden. Bovendien zal contact met internationale studenten onze eigen studenten meer aanzetten tot buitenlandse avonturen. Om deze integratie te doen slagen is taalbeleid van cruciaal belang.

7. KERKTOREN MENTALITEIT

Er wordt wel eens gesteld dat studenten zo weinig naar het buitenland trekken omwille van een 'onder de kerktoren mentaliteit'. Ze zouden ook alle informatie op een dienblaadje gepresenteerd moeten krijgen. Volgens VVS zijn zulke analyses niet alleen simplistisch, ze creëren ook een foutieve beeldvorming van de studenten van vandaag. VVS doet wel enkele constructieve voorstellen die een internationale mentaliteit bij studenten kunnen aanwakkeren.

7.1. INTERNATIONALISERINGS-CULTUUR

Hoewel de hoger onderwijs actoren allemaal de mond vol hebben van internationalisering, is er in de meeste instellingen amper sprake van een internationaliseringscultuur. Tot deze vaststelling kwam ook de Vlor in haar internationaliseringsadvies¹⁰. Indien er meer werk gemaakt wordt van 'internationalisation at home' zullen studenten meer gestimuleerd worden zelf naar het buitenland te gaan.

Dit kan zich uiten op vele vlakken. Zoals reeds eerder gezegd moet er meer werk gemaakt worden van de integratie van internationale studenten. Er moet ook meer werk gemaakt worden van docentmobiliteit. Gastprofessoren zijn niet enkele een academische meerwaarde, ze brengen ook het buitenland naar hier. Maar ook in de curricula moet er meer internationalisering komen. Er zijn nog te veel curricula die uitgaan van een zeer Westers perspectief. Eurocentrisme past niet in een echte internationaliseringscultuur. Het aanbieden van meerdere perspectieven verhoogt de kwaliteit van de opleiding.

Vaak wordt studenten ook wijsgemaakt dat ons onderwijs van de beste kwaliteit is. Een internationale uitwisseling zou niet geïnspireerd zijn op kwaliteitsdenken. Studenten zouden vooral op Erasmus gaan om te gaan zuipen en in de Spaanse zon te liggen. Er leeft ook de idee dat Oost-Europa nog ontwikkeld moet worden en je daar dus zeker niet moet zijn voor kwaliteitsvol onderwijs. Dit wordt bevestigd door proffen die de punten van uitwisselingsstudenten drastisch verminderen omdat ze de kwaliteit van hun opleiding zo denken te beschermen. Op deze manier worden studenten niet gestimuleerd om naar het buitenland te trekken. Een internationaliseringscultuur in de instellingen moet zich ook tot doel stellen deze 'oost west thuis best' mentaliteit te bestrijden.

Internationalisering mag niet enkel afhangen van de goodwill van de instellingen. In de visitaties wordt hier reeds aandacht aan besteed, maar om een structurele aandacht te verzekeren moet dit worden opgenomen in het accreditatieproces. Ook in de financiering kunnen incentives voorzien worden. Bij de studiekeuze moeten studenten voldoende geïnformeerd worden over de initiatieven terzake van de instellingen.

7.2. STUDENT ALS ZELFSTANDIG INDIVIDU

Een vaak vergeten probleem dat de uitgaande mobiliteit beperkt, is de lage graad van zelfstandigheid van onze studenten in vergelijking met andere landen. De meeste studenten wonen nog thuis. Andere studenten zitten wel op kot maar gaan nog elk weekend naar huis om hun was te (laten) doen en hun zak weer vol eten te laden. Het aantal studenten dat echt zelfstandig is, is zeer laag. De stap om dan enkele maanden alleen in het buitenland te gaan wonen is dan wel erg groot.

Een beleid dat gericht is op internationalisering moet studenten behandelen als de meerderjarige volwassenen die ze zijn. Dit uit zich vooral in de studiefinanciering. VVS herhaalt dan ook de vraag om een universele basisbeurs¹¹.

8. GELD

Een belangrijke drempel voor heel wat studenten blijft een gebrek aan financiële middelen¹². VVS pleit daarom voor meer en hogere beurzen die volledig meeneembaar moeten zijn. In het kader van het Bolognaproces, waar het bevorderen van mobiliteit een prioriteit is, moet er een mobiliteitsfonds worden opgericht dat de beurzen corrigeert naar de leef- en studiekosten van het gastland. Dit fonds moet ook een evenwichtige studentenmobiliteit, voor alle studenten, mogelijk maken.

---

¹⁰ Link naar advies (nog goed te keuren)

¹¹ http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2006-2007/sociaal%20statuut.pdf

¹² zie ook het uitgebreid standpunt over studiefinanciering bij internationale studentenmobiliteit en het mobiliteitsfonds van VVS: http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2006-2007/het%20mofo.pdf

Alle Bolognalanden moeten het fonds spijzen. Landen die meer studenten uitsturen moeten meer bijdragen aan het fonds, landen die meer studenten ontvangen kunnen een bijdrage ontvangen uit het fonds. Armere landen kunnen een korting krijgen. Om het braindrain probleem van Oost naar West tegen te gaan moet er via het fonds aan capaciteitsopbouw worden gedaan. Naast de horizontale mobiliteit moet er ook voor verticale mobiliteit een tussenkomst komen. De toegang tot studentenvoorzieningen moet openstaan voor alle studenten. Zo kunnen zij een aanvulling zijn op de beurzen. Om te garanderen dat deze maatregelen ook effectief een impact zullen hebben moeten de studenten hierover geïnformeerd worden en moet er meer publiek geld worden vrijgemaakt voor mobiliteitsbeurzen.

9. BESLUIT

Op het vlak van internationalisering liggen er nog heel wat uitdagingen voor ons. Het aantal studenten dat naar het buitenland trekt blijft ontzettend laag. Internationale studentenmobiliteit heeft een grote persoonlijke en maatschappelijke meerwaarde en is daarom voor VVS een recht voor elke student. Om dit een realiteit te maken moeten er tal van maatregelen genomen worden. De simplistische analyses en oplossingen die soms geopperd worden, volstaan niet. De bureaucratische rompslomp moet verminderd worden. De erkenningsproblemen moeten worden opgelost. De internationaliseringsagentschappen moeten verbeterd worden. Er moet een beter taalbeleid komen. De pedagogische aspecten moeten dringend meer aandacht krijgen. De integratie van internationale studenten moet verbeteren en er moet werk worden gemaakt van een echte internationaliseringscultuur. Tenslotte zijn er meer beurzen nodig. Maar bovenal moet dit allemaal gebeuren op een gecoördineerde manier.